

Eerste tussen-
rapportage Jeugd
Preventie Project
Eindhoven

Amsterdam, maart 1994
Van Dijk, Van Soómeren en Partners
drs M. Geldorp
mr drs C. van 't Hoff
drs N. Hilhorst

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
2 De cliënten en activiteiten van het project	2
2.1 Inleiding	2
2.2 De persoonsgegevens	2
2.3 Aanmeldingsgegevens	4
2.4 Het hulpverleningsaanbod	6
2.5 Afsluitingsgegevens	8
3 Verloop en effecten hulpverlening JPP	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Selectie van geïnterviewde jongeren en de netwerken	13
3.3 Praktische gang van zaken bij het onderzoek	14
3.4 De interviews inhoudelijk	15
3.5 De effecten van de hulpverlening op korte termijn	17
4 Conclusies en aanbevelingen	21

2 De cliënten en activiteiten van het project

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de gegevens uit het registratiesysteem een beschrijving gegeven van het cliëntenbestand van het project. Achtereenvolgens zullen aan de orde komen de persoonsgegevens van de cliënten, de aanmeldingsgegevens voor het project, gegevens over het aanbod en de gegevens die bij de uitstroom geregistreerd zijn.

Het betreft de kwantitatieve gegevens die zijn geregistreerd over de periode tussen 1 februari 1993 - het moment waarop de definitieve registratieformulieren in gebruik werden genomen - en 1 september 1993. Gegevens met betrekking tot de laatste drie maanden van 1993 worden niet gebruikt in verband met de onvolledigheid van de registratie. Alhoewel de meeste van deze dossiers inmiddels zijn afgesloten en de gegevens geregistreerd, zijn deze doorgaans nog niet ingevoerd in het systeem. Dit vindt veelal naderhand plaats.

Bij de gegevens die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden, wordt de volgende kanttekening geplaatst. De totale aantallen van de, in dit hoofdstuk gepresenteerde, tabellen verschillen soms onderling van elkaar, omdat niet altijd alle informatie van een cliënt wordt vastgelegd in het systeem. Daarnaast gaat het in de beschrijving van de geregistreerde gegevens soms om erg kleine aantallen. In deze gevallen is het zaak om voorzichtig te zijn met het trekken van verregaande conclusies.

2.2 De persoonsgegevens

Aantallen cliënten

In de onderzochte periode zijn 57 jongeren geregistreerd (zie tabel 1). Zoals al eerder werd vermeld, betreft dit de cliënten die zijn ingestroomd na 1 februari 1993 en uitgestroomd uit het project vóór 1 september 1993. Bekijken we deze gegevens op jaarbasis, dan zou het gaan om ongeveer 100 cliënten. Wanneer we ook degenen meetellen, die pas ná de afgebakende periode uit het project zijn uitgestroomd, en wanneer daarnaast in aanmerking wordt genomen dat de zomermaanden rustige maanden zijn, dan zouden we er vanuit kunnen gaan dat er op jaarbasis ten hoogste zo'n 150 jongeren met het project geholpen worden¹.

Eerdere verwachtingen ten aanzien van het totaal aantal te helpen cliënten zullen naar aanleiding van deze -weliswaar ruwe, maar eveneens ruime- schatting, ons inziens, daarom nog enigszins moeten worden bijgesteld. Het was de verwachting dat door het project in ieder geval 168 jongeren op jaarbasis geholpen zouden kunnen worden. Dit aantal was al een daling ten opzichte van het oorspronkelijk vastgestelde aantal van 300 jongeren per jaar. Een dergelijke bijstelling was noodzakelijk omdat bleek dat veel jongeren werden aangemeld in verband met een meervoudige problematiek. In plaats van de oorspronkelijk geplande één maand, bleek voor deze jongeren uitgegaan te moeten worden van een gemiddelde hulpverleningsduur van drie maanden.

¹ Dit komt overeen met instroomgegevens over de eerste tien maanden van 1993 die door de project-medewerkers zelf zijn aangeleverd: tot en met oktober zijn 91 jongeren aangemeld.

Leeftijdsopbouw

In tabel 1 wordt de leeftijdsopbouw van het JPP-cliëntenbestand weergegeven.

Tabel 1: Leeftijdsopbouw alle cliënten

Leeftijd	Abs.	%
< 10 jaar	5	9
10-12 jaar	16	28
13-15 jaar	26	46
16-17 jaar	10	17
Totaal	57	100

We zien dat de grootste groep uit het cliëntenbestand, bijna de helft, bestaat uit jongeren in de leeftijdscategorie 13 tot en met 15 jaar. Daarnaast wordt een grote groep gevormd door kinderen van 12 jaar en jonger.

Er blijken in deze periode 5 kinderen van onder de 10 jaar, bijna 10%, in het project te zijn ingestroomd; de jongste is bijna 5 jaar oud. Er zijn geen jongeren ingestroomd van 18 jaar of ouder.

Sekse

Het cliëntenbestand van het project bestond in onderhavige periode voor bijna de helft uit meisjes. Het ging, om precies te zijn, om 30 jongens en 27 meisjes.

Culturele achtergrond

In tabel 2 staat de culturele achtergrond beschreven van de JPP-cliënten. Van een niet-Nederlandse culturele achtergrond is sprake als een jongere of één van diens ouders in het buitenland is geboren.

Alhoewel de achtergrond van een aantal kinderen niet is geregistreerd, kan worden vastgesteld dat het absoluut gezien in meerderheid gaat om jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond. De grootste groep niet-Nederlandse jongeren wordt gevormd door de Turkse jongeren.

Tabel 2: Culturele achtergrond cliënten

Culturele achtergrond	Abs.	%
Nederlandse	35	61
Turkse	5	9
Marokkaanse	3	5
Surinaams/Antilliaans	3	5
Anders	2	4
Onbekend	9	16
Totaal	57	100

Schoolsituatie bij aanmelding

Van de 57 kinderen uit het cliëntenbestand, gaan er op het moment van aanmelding 45 naar school. Van 3 jongeren weten we dat ze niet naar school gaan en van 9 is het onbekend. Het blijkt dus dat bijna 80% van de jongeren schoolgaand is op het moment dat ze bij het project terecht komen. In tabel 3 is te zien welke schooltype zij bezoeken.

Tabel 3: Schooltype

Schooltype	Abs.	%
Regulier basisonderwijs	10	18
ITO/IHNO/LBO	16	28
LOM/VSO/MLK/ZMLK	6	10
MAVO/HAVO/VWO	8	14
Overig voortgezet onderwijs	1	2
Anders	1	2
Onbekend	15	26
Totaal	57	100

We zien dat de grootste groep, namelijk 16 jongeren, een vorm van lager beroeps onderwijs volgt. Opvallend is daarnaast dat 6 jongeren, toch zo'n 10%, het speciaal onderwijs bezoekt. Het aantal cliënten dat deelneemt aan het algemeen voortgezet onderwijs blijkt verhoudingsgewijs vrij gering te zijn. Het aantal 'onbekend' is erg hoog.

Verblijfplaats

Van de jongeren waarvan de gegevens bekend zijn bevindt het overgrote deel zich, namelijk 43 van de 57 jongeren in een gezinssituatie. Twee van de jongeren uit het bestand leiden op het moment van aanmelding een zwervend bestaan. Er zijn twee cliënten die bij familie of kennissen wonen en één jongere verblijft in een residentiële voorziening. Van 9 jongeren is de woonsituatie onbekend.

2.3 Aanmeldingsgegevens

Inschatting door politie

Alle aanmeldingen bij het Jeugd Preventie Project Eindhoven komen tot stand via de politie door een wijkagent of een medewerker van de jeugd- en zedenpolitie. Zij melden, indien er sprake is van probleemgedrag, de jongeren aan bij één van de maatschappelijk werkers van het project. In tabel 4 staan de gegevens vermeld met betrekking tot deze aanmelding door de politie. We zien in de tabel het type hulpverlening dat wordt geadviseerd door de aanmeldende politiefunctionaris, op basis van de hem of haar beschikbare informatie.

Tabel 4: 1e (politie) melding

1e melding	Abs.	%
Kortdurende hulpverlening	43	75
Regelcontact	5	9
Begeleide doorverwijzing	4	7
Verwijzing vrijwillige hulp	1	2
Terugverwijzing	1	2
Anders	2	3
Onduidelijk	1	2
Totaal	57	100

Bij beschouwing van de tabel is te zien, dat in 75% van de gevallen, namelijk bij 43 aanmeldingen, tot kortdurende hulpverlening wordt geadviseerd. In veel mindere mate wordt een regelcontact (5 maal) of begeleide doorverwijzing (4 maal) voorgesteld. Slechts sporadisch worden in de politiemelding andere vormen van hulpverlening geadviseerd.

Naast een advies van het type hulpverlening dat nodig wordt geacht, wordt in de aanmelding een beschrijving gegeven van de gebieden waarop de problemen van de jongere zich afspelen. In tabel 5 worden deze gebieden, zoals vermeld door de agent en naar diens inzicht, weergegeven.

Tabel 5: Probleemgebieden politiemelding

Probleemgebieden	Abs.	%
Leefomgeving	79	34
Scholing	49	21
Vrije tijd	44	19
Politie/justitie	32	14
Gezondheid	13	6
Huisvesting	6	3
Financiën	4	2
Werk	3	1
Totaal	230	100

De politiemeldingen over de onderzochte periode laten zien dat er veelal sprake is van een meervoudige problematiek².

² We zien namelijk dat er in het totaal, over de 57 aangemelde jongeren, 230 probleemgebieden genoteerd zijn. Gemiddeld zijn dat 4,0 problemen per persoon.

De meeste door de politiefunctionarissen gesignaleerde problemen bevinden zich op de gebieden *leefomgeving*, *scholing*, *vrije tijd* en *politie/justitie*. Problemen binnen de leefomgeving worden het meest genoemd, namelijk 79 keer. Het gaat hierbij om zaken die te maken hebben met het gezin, de opvoeding, verwaarlozing, relaties en sociale vaardigheden. Gemiddeld genomen³ worden per persoon 1 à 2 aspecten, die te maken hebben met de directe leefomgeving van de jongere, als probleemgebied aangemerkt. Problemen op school - spijbelen, motivatie, contact met leerkrachten, gedrag en prestaties - en problemen met betrekking tot de vrije tijd - vrijetijdsbesteding, vriendenkring of jeugdgroep waar men in verkeert, oplettendheid ouders - worden 49 respectievelijk 44 keer vermeld. Problemen op deze gebieden worden derhalve, gemiddeld genomen, in bijna iedere melding genoteerd. In ruim 2/3 van de 57 meldingen spelen er problemen op het gebied van politie en justitie. Problemen op het gebied van de gezondheid, zoals psychische problemen of verslavingsproblematiek, komen ook voor, maar in mindere mate. Op dit moment is het voor de projectmedewerkers niet mogelijk om een uitdraai te maken van de subcategorieën per probleemgebied. In de volgende rapportage zal deze nadere onderverdeling wel opgenomen worden. Dit geeft een meer helder beeld van de achtergrond van de jongeren.

2.4 Het hulpverleningsaanbod

Inschatting door maatschappelijk werker

Naar aanleiding van de aanmelding van de jongere bij het project door de politiefunctionaris, neemt één van de hulpverleners van het project contact op met de jongere. Op basis van een gesprek wordt nogmaals, nu door de maatschappelijk werker, het soort hulpverlening vastgesteld dat nodig wordt geacht om de situatie van de jongere te verbeteren. Tabel 6 geeft hier een beeld van⁴.

Tabel 6: 2e (maatschappelijk werker) melding

2e melding	Abs.	%
Kortdurende hulpverlening	28	65
Regelcontact	4	9
Begeleide doorverwijzing	5	12
Anders	1	2
Onduidelijk	5	12
Totaal	43	100

Vergeleken met het soort hulpverlening dat wordt geadviseerd door de politie en dat weergegeven is in tabel 4, zien we dat de hulpverlener minder vaak voorstelt om tot kortdurende hulpverlening over te gaan. Men lijkt er in een aantal gevallen

³ Het gebied leefomgeving wordt 79 keer genoemd. Bij een totaal van 57 personen is dat gemiddeld $79/57 = 1,4$ per persoon. Dit betekent niet dat problemen op dit gebied zich bij elke jongere voordoen. Het kan ook zo zijn dat bij de één deze problemen in het geheel niet spelen, maar dat zich bij een ander meerdere aspecten op dit gebied voordoen, die problematisch genoemd kunnen worden.

⁴ Het totaal aantal is hier 43 in plaats van 57 als gevolg van een onvolledige registratie.

de voorkeur te geven aan begeleide doorverwijzing⁵.

In tabel 7 staan, analoog aan tabel 5, de gebieden vermeld waarop de problemen van de jongere zich afspelen, hier naar inzicht van de maatschappelijk werker van het project.

Tabel 7: Probleemgebieden melding maatschappelijk werker

Probleemgebieden	Abs.	%
Leefomgeving	58	30
Scholing	38	20
Vrije tijd	28	15
Politie/justitie	17	9
Gezondheid	20	10
Huisvesting	6	3
Financiën	16	8
Werk	9	5
Totaal	192	100

Problemen op het gebied van de *leefomgeving*, *scholing* en *vrije tijd* blijken, ook naar het oordeel van de maatschappelijk werker, het meest voor te komen. Daarna volgen problemen op de gebieden gezondheid, politie/justitie en financiën.

Wanneer we de meldingen van de maatschappelijk werkers (tabel 7) vergelijken met die van de politie (tabel 5) blijkt, dat deze grotendeels met elkaar overeenkomen.

Het aantal problemen dat gesignaleerd wordt door de maatschappelijk werker per jongere, is echter iets groter dan het aantal problemen dat blijkt uit de politiemelding⁶. Dit kan mogelijk veroorzaakt worden door de methodiek van het project: men betreft de totale leefsituatie van de jongere in het hulpaanbod. Zodoende kan men ook stuiten op problemen in verband waarmee een jongere (nog) geen signalen uitzendt die door de politie kunnen worden opgevangen.

Bij nadere beschouwing van de tabellen 5 en 7, valt daarnaast op dat de maatschappelijk werker, zowel procentueel als in absolute zin, meer dan 'de politie', melding doet van problemen op het gebied van gezondheid, financiën en werk. Blijkbaar zijn dit probleemgebieden die niet direct op de voorgrond treden in het contact met de agent. Wat betreft de contacten met politie/justitie en vrije tijd; daar wordt door de maatschappelijk werker minder frequent melding van gedaan.

Interne hulpverleningsaanbod

Aangezien de hulpstatussen na de eerste, de zesde en de tiende week onvolledig zijn ingevuld (n=36; n=31; n=20) en het de onderzoekers niet duidelijk is wat de

5 Omdat het echter niet bekend is om welke 43 van de 57 cliënten het in deze tabel gaat, kan dit niet met zekerheid gesteld worden.

6 In de politiemelding werden per persoon 4,0 problemen gesignaleerd. In de meldingen van de maatschappelijk werker zijn dat er gemiddeld $192/43 = 4,4$.

betekenis is van twee in het registratiesysteem opgenomen hulptypen kunnen we hierover op dit moment niet rapporteren.

Het aantal contacten vanuit het project

Tijdens de hulpverlening vanuit het project vinden er niet alleen contacten plaats tussen de maatschappelijk werker en de jongere, maar worden, waar mogelijk, ook de ouders bij het project betrokken en zijn er contacten met derden. Met betrekking tot de hoeveelheid contacten die plaatshebben tijdens het project volgt hieronder een korte beschrijving.

Het blijkt dat eenmalig contact met de jongere 8 keer voorkomt. Van eenmalig contact met de ouders, is 5 keer sprake en met derden 8 keer. In deze gevallen gaat het waarschijnlijk om door-, of terugverwijzing of om gevallen waarbij het contact wordt afgebroken van de kant van de jongere.

Wat het meeste opvalt uit de registratie, is dat een groot deel van de jongeren, namelijk 20 van de 50, tenminste 6 keer contact heeft met een medewerker van het project. Het hebben van tenminste 6 contacten met de maatschappelijk werker, komt bij de ouders 14 keer voor. Naast het feit dat er, in een aantal gevallen, sprake is van langdurige hulpverlening (zoals aangegeven in tabel 8), kunnen we derhalve stellen dat de contacten tussen de hulpverlener enerzijds en de jongere en ouders anderzijds, veelvuldig zijn. Dit lijkt, ook bij de langduriger contacten, te wijzen op een grote motivatie voor het project van de kant van de jongeren en op een grote betrokkenheid van de kant van de ouders.

In de contacten met derden gaat het meestal om bemiddeling met andere instanties. Daarnaast dienen deze voor het uitwisselen van (specifieke) informatie over de situatie van de jongere. Deze contacten, met leraren op school, met contactpersonen bij de politie, met maatschappelijk werkers e.d., beperken zich voor het grootste deel tot maximaal drie.

Onduidelijk is hoeveel jongeren die wel bij het project zijn aangemeld geen gebruik willen maken van het hulpverleningsaanbod.

2.5 Afsluitingsgegevens

Duur van de hulpverlening

In de doelstelling van het Jeugd Preventie Project staat vermeld, dat het er bij het project om gaat *'dat de jongere na korte intensieve hulp (van maximaal drie maanden) weer zelfstandig kan functioneren in zijn eigen omgeving, dan wel tijdig en adequaat wordt verwezen naar de meest geëigende instelling voor hulpverlening'*. Op de volgende bladzijden staan zaken beschreven die te maken hebben met de beëindiging van de hulpverlening: hoe lang heeft de hulpverlening geduurd en hoe intensief is deze geweest, in hoeverre mag de hulpverlening succesvol worden genoemd en hoeveel verwijzingen vinden er plaats naar andere hulpverlenende instanties. Het gaat hierbij steeds om de gegevens met betrekking tot 50 hulpverleningscontacten.

In tabel 8 is een overzicht te zien van de duur van de hulpverlening uit het project aan de aangemelde cliënten.

Tabel 8: Duur van de hulpverlening

Duur	Abs.	%
T/m 1 maand	12	24
T/m 2 maanden	2	4
T/m 3 maanden	23	46
Langer dan 3 maanden	12	24
Onbekend	1	2
Totaal	50	100

We zien dat bij 12 cliënten de hulpverlening binnen een maand wordt beëindigd. Het zal hier grotendeels gaan om gevallen waarbij sprake is van een regelcontact, begeleide doorverwijzing, terugverwijzing, verwijzing vrijwillige hulp of van jongeren die geen hulp willen uit het project. De grote meerderheid, namelijk 70%, van de hulpverleningscontacten tussen de jongere en de projectmedewerker duurt langer dan 2 maanden. De gestelde hulpverleningstermijn van drie maanden wordt zelfs in bijna een kwart van de contacten overschreden.

De wijze waarop de hulpverlening wordt afgesloten en de reden voor de beëindiging, evenals het al dan niet doorverwijzen van de jongere zijn zaken die op deze en volgende pagina's aan de orde zullen komen.

Initiatief tot afsluiting

Uit de registratiegegevens blijkt dat bij 36 cliënten, dat is in drie kwart van de contacten, de hulpverlening in onderling overleg tussen cliënt en maatschappelijk werker wordt beëindigd. Ook komt het voor dat de jongere uit het project stapt of niet meer komt opdagen, uit gebrek aan motivatie. Dit is bij 6 jongeren het geval. Beëindiging van het contact op initiatief van de hulpverlener, komt 5 keer voor.

Resultaat bij afsluiting

In tabel 9 staat vermeld in hoeverre volgens de begeleidende maatschappelijk werker de hulpverlening succesvol is geweest in het bereiken van de doelstelling, zoals wordt geformuleerd bij aanvang van het hulpverleningscontact.

Bij de omschrijving 'doelstelling deels bereikt' moet worden aangetekend dat het uitgangspunt hierbij is dat jongeren weer zelfstandig kunnen functioneren.

Tabel 9: Reden van afsluiting van het project

Reden van afsluiting	Abs.	%
Doelstelling bereikt	16	32
Doelstelling deels bereikt	7	14
Hulpverlening afgebroken	6	12
Begeleide doorverwijzing	9	18
Terugverwijzing	5	10
Anders	7	14
Totaal	50	100

Bij de beëindiging van de hulpverlening, blijkt bij 16 van de jongeren, derhalve bij 32 %, de doelstelling bereikt en is de maatschappelijk werker van mening dat er verbeteringen zijn opgetreden in de situatie van de jongere.

Bij 7 cliënten kan gesproken worden van een gedeeltelijk bereikte doelstelling.

Hoewel dan niet alle gestelde doelen zijn bereikt, is het wel degelijk zo dat een jongeren zelf verder kan en zelfstandig kan functioneren.

Daarnaast wordt bij 9 jongeren de directe hulpverlening uit het project beëindigd omdat wordt doorverwezen naar een andere hulpverlenende instelling. Wel vindt bij de doorverwijzing van de jongere, begeleiding en/of bemiddeling plaats vanuit het project. Terugverwijzing naar hulpverleners of instanties waar de jongere al eerder mee in contact is geweest, vindt 5 keer plaats.

Het voortijdig afbreken van de hulpverlening komt 6 keer voor.

Functioneringsniveau

Van 39 jongeren zijn de functioneringsniveau's door de maatschappelijk werkers geregistreerd. Dit gebeurde op twee momenten:

- 1 op het moment van instroom van een jongere in het JPP: de beginsituatie op een aantal specifieke terreinen wordt dan vastgelegd;
- 2 op het moment van afsluiting van de hulpverlening door het JPP: de eindsituatie van de jongere op dezelfde terreinen wordt dan geregistreerd.

Door een vergelijking van de begin- en eindsituatie kunnen eventuele ontwikkelingen zichtbaar gemaakt worden.

In tabel 10 wordt het functioneringsniveau van de jongeren ten tijde van de afsluiting van het hulpverleningscontact vergeleken met het functioneringsniveau bij aanvang. We geven hier de ontwikkelingen voor de gehele groep; ontwikkelingen per individu kunnen door het registratiesysteem (nog) niet geleverd worden. Bij het lezen van de tabel geldt, dat een toename van het aantal jongeren in de categorieën met een laag nummer (met name niveau 0 en 1) en een afname van het aantal in de hogere categorieën (niveau 2 en 3), duidt op positieve ontwikkelingen.

De gehanteerde codes hebben de volgende betekenis:

- niveau 0: het gaat goed met de betrokkene;
- niveau 1: het gaat minder goed;
- niveau 2: het gaat matig met de jongere;
- niveau 3: het gaat slecht met de jongere.
- niveau 8: niet van toepassing.

Tabel 10: Functioneringsniveau ingestroomde en uitgestroomde jongeren

	Niveau 0	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 8
<i>Vrije tijd</i>					
Beginsituatie	9	6	8		7
Eindsituatie	9	10	7	6	7
Verschil	0	4	-1	6	0
<i>Scholing</i>					
Beginsituatie	11	22	3	1	2
Eindsituatie	16	16	2	1	
Verschil	5	-6	-1	0	-2
<i>Politie/justitie</i>					
Beginsituatie	24	7	3		5
Eindsituatie	24	6	2	1	6
Verschil	0	-1	-1	1	1
<i>Leefomgeving</i>					
Beginsituatie	10	15	8	3	3
Eindsituatie	15	8	9	3	4
Verschil	5	-7	1	0	1

Er zijn geen hele grote verschillen tussen het functioneringsniveau bij de afsluiting vergeleken met de beginsituatie. Met name op de gebieden vrije tijd en politie/justitie blijven de jongeren ongeveer op hetzelfde niveau.

Bij de leefbaarheidsgebieden scholing en leefomgeving zijn de meest positieve veranderingen te constateren:

- Bij het gebied scholing zien we op het moment van afsluiting een toename van het aantal jongeren met wie het goed gaat van 5 (was 11, wordt 16); tegelijkertijd daalt het aantal jongere met wie het minder goed gaat met 6 (was 22, wordt 16).
- Bij het gebied leefomgeving is eenzelfde ontwikkeling zichtbaar: op het moment van afsluiting is het aantal jongeren met wie het goed gaat met 5 toegenomen (was 10, wordt 15) en het aantal jongeren met wie het minder goed gaat juist met 7 gedaald (was 15, wordt 8).

Doorverwijzingen

In sommige gevallen worden jongeren doorverwezen naar andere instanties. Uit de gegevens uit het registratiesysteem, blijkt dat van de 50 jongeren, waarvan de afsluitingsgegevens geregistreerd zijn, er 24 worden doorverwezen.

Bij de helft van de doorverwijzingen wordt als reden opgegeven dat de hulpverlening na afloop van het project voortgezet dient te worden. Voor deze cliënten is het hulpaanbod niet afdoende, of langdurig genoeg geweest om een blijvende verbetering te bewerkstelligen in zijn of haar situatie. In een kwart van de gevallen, 6 keer, blijkt voor de problematiek van de jongere een specifiek hulpaanbod

vereist, welke het project niet kan bieden. Daarnaast komt het twee keer voor dat de problematiek van de jongere te zwaar is, zodat ook dan wordt besloten tot doorverwijzing. Het project dat beoogt preventief te werken, richt zich immers vooral op jongeren met een problematiek van relatief lichte aard. Eén keer heeft de doorverwijzing een andere reden en in drie gevallen is de reden onbekend⁷.

Het gaat bij de door-, en terugverwijzingen om de volgende instellingen: Jeugd en Gezin Eindhoven (4 keer), Raad van de Kinderbescherming (3), JAC Eindhoven (3), Jeugdhulpverlening Eindhoven (2), RIAGG (1), Buurtwerk Eindhoven (1), SPD (1), Politie (1) en A.M.W. (1). Ten slotte staat er 7 keer 'anders' vermeld bij de instellingen waarnaar verwezen wordt.

⁷ Uit de registratiegegevens wordt niet duidelijk of deze doorverwijzingen succesvol zijn verlopen.

3 Verloop en effecten hulpverlening JPP

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het verloop en de effecten van de hulpverlening die in de periode van februari tot en met augustus 1993 door de medewerkers van het Jeugd Preventie Project te Eindhoven verleend is. In verband hiermee zijn twee interviewronden gehouden, één in september 1993 en één in januari/februari 1994. Over de interviews die in september 1993 zijn gehouden met vier jongeren, is al eerder gerapporteerd⁸. In dat rapport werd vooral getracht antwoord te geven op de vraag in hoeverre het mogelijk en zinvol is jongeren te bevragen naar hun ervaringen met het JPP. Aangezien is gebleken dat interviews met jongeren en hun formele netwerk relevante informatie oplevert is door de onderzoeks-begeleidings-commissie besloten dit onderdeel gedurende de experimentele periode te continueren.

In januari/februari 1994 is door middel van interviews de situatie van vijf andere jongeren in kaart gebracht. We rapporteren nu derhalve over negen jongeren. Naast interviews met deze negen is een aantal relevante netwerkinstellingen benaderd. De uit de gesprekken verkregen informatie wordt in samenhang weergegeven. We gaan vooral in op het verloop van de hulpverlening en de effecten ervan ongeveer vier à vijf maanden na afsluiting, dat wil zeggen op de korte termijn.

3.2 Selectie van geïnterviewde jongeren en de netwerken

De negen jongeren waarop deze rapportage betrekking heeft zijn geselecteerd uit een groep van 38 cliënten die voldoen aan de volgende criteria:

- instroom vindt plaats na 1 februari 1993;
- op het moment van het interview moet de hulpverlening minimaal 4 à 5 maanden zijn afgesloten;
- de jongere is minimaal 10 jaar oud.

Bij de selectie voor de interviewronde in september was vooral van belang dat enkele allochtone jongeren in het onderzoek zouden worden vervat. De vier geselecteerde jongeren zijn via een gestratificeerde steekproef gekozen uit het toenmalige cliëntenbestand, twee van hen zijn allochtoon.

Ten behoeve van de interviewronde in januari/februari 1994 zijn in eerste instantie zeven jongeren via een gestratificeerde steekproef geselecteerd. Bij de stratificatie is ernaar gestreefd de geïnterviewde groep een afspiegeling te laten zijn van de cliëntgroep van het JPP op basis een aantal relevante persoonskenmerken. Dit betekent een evenredige verdeling naar leeftijd, sekse en culturele achtergrond. Omdat een aantal jongeren medewerking weigerde, zijn vervolgens twee jongeren extra geselecteerd⁹. In de tweede ronde zijn dus negen jongeren geselecteerd voor het onderzoek, waarvan bij vijf daadwerkelijk een interview is afgenomen.

Van vier geselecteerde jongeren zijn dus geen interviews afgenomen.

Drie jongeren hebben ondanks hun eerder afgelegde verklaring mee te zullen wer-

⁸ Hierover is gerapporteerd in het tussenrapport "Pilot-onderzoek Jongereninterviews en hun formeel netwerk".

⁹ Deze twee jongeren hebben dezelfde kenmerken (wat betreft leeftijd, sekse en culturele achtergrond) als degenen die hun medewerking niet wilden verlenen.

ken, dit toch geweigerd. De genoemde redenen zijn negatieve ervaringen met de hulpverlening, het feit dat het goed gaat en de jongere verder niets met hulpverlening te maken wil hebben en tenslotte het feit dat de betrokkene blij is van het probleem af te zijn en niet alles weer wil ophalen. Daarnaast is op advies van de huidige hulpverlener één geselecteerde jongere niet in het interview opgenomen omdat dit de bestaande hulpverlening zou kunnen doorkruisen.

Er is naar gestreefd om van alle voor het onderzoek geselecteerde jongeren (dus ook van de 'weigeraars') de relevante netwerkinstellingen/sleutelfiguren te benaderen. Bij één jongere werd in de registratie geen melding gemaakt van het bestaan van relevante netwerkinstellingen/sleutelfiguren, bij vier jongeren is één instelling genoemd en bij de resterende zijn er twee of drie genoemd.

Als relevante netwerkinstellingen/sleutelfiguren zijn face-to-face interviews afgenomen van een aantal ouders. Daarnaast zijn aan vertegenwoordigers van instellingen telefonisch vragen gesteld over de rol van het JPP en de situatie van de jongere op het moment van de afname van de vragenlijst.

Inclusief de jongeren uit de pilot-fase, zijn voor de geïnterviewde jongeren mondelinge of telefonische interviews afgenomen met:

- ouders van vijf jongeren;
- een voorzitter van een buurthuis;
- drie mentoren of begeleiders van scholen;
- een medewerkster van een activiteiten-centrum;
- iemand van de politie;
- een leerplichtambtenaar.

Voor de weigeraars is gesproken met:

- een moeder;
- een begeleider van de school;
- een medewerker van GRIP;
- een medewerker van het Algemeen Maatschappelijk Werk;
- en medewerker van het buurtwerk.

3.3 Praktische gang van zaken bij het onderzoek

In tegenstelling tot de gang van zaken bij het pilot-onderzoek in september 1993, is in de tweede interviewronde direct contact geweest tussen onderzoeker en maatschappelijk werker in verband met de uitnodiging aan de jongeren om deel te nemen aan het onderzoek. Tijdens het pilot-onderzoek verliep dat contact via de coördinator van het JPP.

Bij het maken van afspraken met jongeren hebben de maatschappelijk werkers een belangrijke rol gespeeld. Om een zo groot mogelijke medewerking te verkrijgen, hebben zij de jongeren benaderd (indien mogelijk via de telefoon of anders door middel van een huisbezoek) met de vraag of zij aan een interview willen meewerken. De maatschappelijk werkers maakten vervolgens een afspraak of introduceerden de onderzoeker bij de jongere.

Bij het maken van afspraken voor de tweede interview-ronde bleek dat in de meeste gevallen jongeren er de voorkeur aan geven thuis geïnterviewd te worden en bijvoorbeeld niet op een hulpverleningsinstelling. Zes interviews vonden plaats bij jongeren thuis en drie in de Eindhovense McDonald's.

Ter voorbereiding op de interviews is kennis genomen van de informatie die is vastgelegd in het registratiesysteem van het project. Deze is op een speciaal ten behoeve van het onderzoek ontwikkeld formulier verwerkt en gebruikt bij de interviews.

3.4 De interviews inhoudelijk

Samenstelling van de onderzoeksgroep

De groep van negen geïnterviewde jongeren bestaat uit zes jongens en drie meisjes. Het gaat om vijf jongeren met een Nederlandse, twee met een Marokkaanse en eveneens twee met een Turkse achtergrond.

De leeftijdsopbouw op het moment van aanmelding is als volgt: 1 van 12 jaar, 2 van 14 jaar, 4 van 15 jaar, 1 van 16 jaar en 1 van 17 jaar.

De aanmelding

Een specifiek aspect van het JPP vormt de meldingsprocedure. De politie is de enige aanmelder van het project, probleemgedrag van jongeren (dat vaak veelal voorafgaat aan delictgedrag) vormt de aanleiding voor de melding.

Er bestaan duidelijke afspraken omtrent de aanmelding tussen politie en het project. Dit betekent echter niet, dat het in alle gevallen ook de jongeren duidelijk is op welke wijze zij bij het project terecht zijn gekomen. Drie jongeren geven aan er niet van op de hoogte te zijn dat de aanmelding door de politie is gebeurd. Drie anderen melden dat zij via een wijkagent bij het project zijn terecht gekomen, bij twee van hen is sprake van ernstige ruzies thuis en bij één van een politiecontact samen met vrienden. Twee anderen zijn door de politie aangemeld omdat zij van huis waren weggelopen en één jongere is aangemeld omdat hij 's nachts zonder toestemming van zijn ouders met vrienden op stap ging.

Ongeveer de helft van de jongeren is positief over het optreden van de politie bij de melding en stelt -achteraf- de aanmelding bij het project op prijs. Eén jongere is negatief over de gang van zaken: hij is geboeid afgevoerd en enkele uren opgesloten terwijl hij eigenlijk niets had gedaan. De anderen hebben geen mening over het politie-optreden.

Een beeld van de situatie van een aantal jongeren

Om inzicht te verschaffen in de soort problematiek van de jongeren van het project schetsen we nu kort de situatie van drie jongeren op het moment van aanmelding. Om herkenning te voorkomen, zijn de gegevens van een aantal jongeren gecombineerd.

Case 1

Sandra is 15 jaar. Ze heeft problemen met haar ouders en is al enkele keren weggelopen. Volgens haar ouders gaat ze om met verkeerde vrienden. Ze heeft een vriend die in het criminele circuit zit en met wie ze van haar ouders niet om mag gaan.

Er zijn regelmatig ruzies thuis en dit leidt ook weer tot moeilijkheden op school: ze haalt slechte cijfers en ze spijbelt af en toe. Een ruzie met haar vader escaleert, de politie komt aan de deur en de wijkagent wordt ingeschakeld. Deze meldt haar aan bij het project.

Case 2

Arkin is 14 jaar en hij is in Turkije geboren, zijn ouders zijn gescheiden. Op school gaat het niet goed. Hij is ongemotiveerd en is al eens geschorst in verband met zijn gedrag. Bij een ruzie met een medeleerling vallen over en weer enkele rake klappen. Hij wordt van school gestuurd en via een wijkagent bij het project aangemeld.

Hoewel hij zelf vertelt weleens voor overlast in de buurt te zorgen is hij actief in een buurthuis waar hij meehelpt met het organiseren van activiteiten voor jongeren.

Case 3

Han is 16 jaar. In zijn school is hij niet echt geïnteresseerd en hij hangt vaak rond in de buurt. Met vrienden haalt hij weleens iets uit en hij is een keer met de politie in aanraking gekomen vanwege de verdenking van een diefstal. Ook 's nachts is hij, zonder dat zijn ouders dat weten, op straat te vinden met vrienden.

De relatie met zijn ouders wordt steeds minder, zeker zijn vader is regelmatig kwaad op hem in verband met zijn gedrag. Zijn moeder maakt zich zorgen over hem. Het rondhangen op straat is voor de wijkagent aanleiding hem bij het JPP aan te melden.

Met deze en soortgelijke problemen zijn de hulpverleners van het project in 1993 aan de slag gegaan.

De mening van jongeren over het hulpaanbod van het JPP

Aan de jongeren is gevraagd hoe zij de hulpverlening van het JPP beoordelen. Allereerst valt dan op, dat zij de activiteiten van het project heel duidelijk koppelen aan de persoon van de hulpverlener. Niet het JPP, maar hulpverlener X of Y heeft iets voor hen betekend en de ontvangen hulp wordt door de jongeren duidelijk gelieerd aan hun maatschappelijk werker.

Alle negen geïnterviewde jongeren zijn positief over de activiteiten die door de medewerkers van het JPP zijn ondernomen. Dit is een hoge score, zeker ook tegen de achtergrond van het feit dat drie van hen aangeven dat zij het aanvankelijk niet zagen zitten om met het JPP zee in te gaan.

Enkele jongeren geven zelf aan het zeer op prijs gesteld te hebben dat de maatschappelijk werkers huisbezoeken hebben afgelegd. Het werkt volgens hen positief dat je niet naar een instelling toe moet, maar dat de hulpverlener juist naar een jongere zelf toe komt.

Ook over de kwaliteit van de hulpverlening is men in het algemeen tevreden. Vooral de geboden begeleiding in de richting van het onderwijs (bijvoorbeeld advisering en begeleiding bij de verandering van school) wordt positief gewaardeerd. Datzelfde geldt voor de gevallen waarin sprake is van het verbeteren van het contact tussen een jongere en ouders.

Een aantal jongeren geven concrete voorbeelden van hun tevredenheid over het JPP, namelijk:

- de maatschappelijk werker van het JPP zorgde ervoor dat een moeder en een dochter met elkaar gingen praten na een lange periode waarin zij regelmatig ruzie met elkaar hadden;
- na gesprekken met een jongere en diens ouders apart, wist de maatschappelijk werker hen weer samen om de tafel te krijgen en er werden afspraken gemaakt;
- het JPP zorgde voor goede afspraken tussen een jongere en diens nieuwe school;
- door de interventie in de richting van de politie van het JPP is een proces-verbaal voorkomen en de betrokken jongere kreeg na een gesprek dat door de maatschappelijk werker werd gearrangeerd opnieuw toegang tot een buurthuis;
- een gesprek in verband met de aanmelding op een nieuwe school was heel goed volgens een jongere, misschien was hij zonder de begeleiding niet toegelaten;
- na een ruzie op school kon een jongere goed praten met de werker van het JPP over zijn kwaadheid, gevolg van die gesprekken is dat hij rustiger werd;
- bij een doorverwijzing is door het JPP goede hulpverlening ingeschakeld volgens een jongere;
- de maatschappelijk werker stond altijd gereed voor een jongere en hielp met het zoeken naar werk.

Twee jongeren hebben ondanks hun positieve oordeel toch (lichte) kritiek op de werkwijze van het project. Eén betreurt het dat de hulpverlener niet met haar alleen heeft gesproken, maar steeds samen met haar moeder. Een ander geeft aan dat tegen de gemaakte afspraken er toch informatie is overgedragen aan zijn nieuwe school. Hierdoor kwam hij in een kwaad daglicht te staan en er werd vanaf het begin extra op hem gelet.

Vrijwel alle jongeren zijn van mening dat de duur van de hulpverlening door het project ongeveer goed is. Niemand meent dat de hulp langer gegeven had moeten worden. Enkeligen zeggen dat het zeker niet langer had hoeven duren. Eén jongere heeft geen mening hierover: het JPP heeft zich vooral bezig gehouden met het in kaart brengen van zijn situatie en hem vervolgens doorverwezen naar een andere instantie.

Zes jongeren geven aan indien het nodig is, weer een beroep te zullen doen op de betreffende maatschappelijk werker van het project. Argumenten hiervoor zijn dat het project goed heeft gewerkt, dat men er vertrouwen in heeft en dat het project met de situatie bekend is en de jongere niet alles opnieuw hoeft uit te leggen. Drie jongeren weten niet of zij nogmaals een beroep op het project zullen doen als zij problemen hebben.

3.5 De effecten van de hulpverlening op korte termijn

De geïnterviewde jongeren

Naast aan de meningen van de jongeren over het verloop van de hulpverlening is in het onderzoek ook aandacht besteed aan de effecten van de hulpverlening. Dit geldt zowel voor de interviews met jongeren alsook voor de gesprekken met de vertegenwoordigers van het netwerk. Hierbij staat centraal de situatie van de jongeren op het moment van de afname van het interview, dat is dus vier à vijf maanden na de afsluiting van de hulpverlening door het JPP.

Het beeld dat de negen jongeren schetsen van hun leefsituatie op het moment van afname van het interview is in het algemeen positief. Acht van hen geven aan dat het op het moment van het interview beter gaat dan ten tijde van de start van de hulp van het JPP. Dit geldt zowel voor jongens als meisjes.

Uit het onderzoek blijkt dat vier jongeren van mening zijn dat de medewerker van het JPP een belangrijke rol heeft gespeeld bij het tot stand komen van de verbeteringen in hun situatie.

- Eén jongen geeft de medewerker van het JPP hiervoor alle credits. Hij zegt dat hij door de bemoeienis van de maatschappelijk werker van het JPP na is gaan denken over zijn eigen toekomst. Hij is zich beter gaan gedragen, zowel op straat als thuis. Omdat er geen netwerkinstelling vermeld is, kan hiervan geen bevestiging of ontkenning worden verkregen.
- Ook de drie meisjes en de vertegenwoordigers van hun netwerk vermelden dat hun situatie is verbeterd vooral door de interventie van het project. Hun problemen zijn -ook met hun ouders- bespreekbaar geworden; één van hen zegt in dit verband dat er een last van haar schouders is gevallen. De meisjes geven aan dat zij op allerlei terreinen beter functioneren, te weten in het gezin, op school en in de vrije tijd met vrienden. De ruzies met hun ouders die voor de interventie van het project plaatsvonden, blijven daarna in het algemeen uit. Ook melden zij dat het op school beter gaat, zowel wat betreft hun gedrag als hun prestaties. Twee ouders die als sleutelfiguren in de registratie zijn vermeld, bevestigen deze

informatie en geven aan dat het beter gaat. Het contact met hun dochter is verbeterd en er is een gesprek op gang gekomen. Na de gesprekken met het JPP is hun gedrag veranderd en er zijn veel minder problemen thuis. Ook op school gaat het beter met hen. Een vertegenwoordiger van een netwerkinstelling (een cursus zelfverdediging) bevestigt dit beeld bij één van hen en constateert:

"Wij hebben haar zien groeien".

Vier andere jongeren geven aan dat het project weliswaar een zekere rol heeft gespeeld in de verbeteringen, maar dat ook andere factoren van belang zijn.

- Zo vermeldt een jongen dat het naast de interventies van het project van belang is geweest, dat hij op een strengere school terecht is gekomen en dat hijzelf na is gaan denken door de problemen die hij ondervond.

De vertegenwoordiger van de netwerkinstelling, een school, is iets minder optimistisch en vindt het nog te vroeg om te zeggen dat het beter met hem gaat.

- Een andere jongen zegt dat het beter gaat door de gesprekken met het JPP en doordat hijzelf is veranderd. Hij praat nu zaken uit en denkt na over zijn toekomst. Hij is minder agressief en veroorzaakt geen problemen meer in de buurt. De netwerkinstelling (buurthuis) geeft aan dat de jongen daar niet meer komt en dat men geen inzicht in zijn situatie heeft. De betrouwbaarheid van de informatie van deze jongere kan derhalve niet worden gecheckt.

- Een andere jongen zegt dat de manier van optreden van de politie hem heeft laten schrikken. Mede onder invloed hiervan is hij zijn gedrag gaan veranderen en hij gaat met andere vrienden om. Deze jongen meent dat de interventie van het JPP weinig effect heeft gehad.

Zijn moeder die als sleutelpersoon is geïnterviewd, beaamt dat het goed met haar zoon gaat na de interventie. Zij stelt vast dat ook het JPP een belangrijke rol heeft gespeeld in de verbetering.

- Bij een ander constateren zowel de jongere zelf als zijn ouders dat het beter gaat. De rol van het project is hier gering, vooral omdat het feitelijk vooral sprake was van een doorverwijzing na de aanmelding omdat zijn problematiek te groot was. Het project heeft slechts bemiddeld bij het zoeken naar een nieuwe school.

Voor deze jongere is de politie als netwerkinstelling benaderd. Er wordt medegedeeld dat de jongere na aanmelding bij het project nog eenmaal met de politie in aanraking is gekomen. Verder is de betrokkene niet goed op de hoogte van zijn huidige situatie.

De onderbouwcoördinator van de school van deze jongere meldt dat het daar niet echt goed met hem gaat. Hij heeft moeite met het zich houden aan de regels, hij heeft problemen met leraren en ruzies met andere leerlingen.

Eén van de negen geïnterviewden meent dat zijn situatie hetzelfde is gebleven na de interventie. Deze jongen zegt dat het project weliswaar goed werk heeft gedaan, maar dat hij het zelf verprutst heeft. Zijn ouders zijn het in elk geval met het eerste deel van zijn conclusie eens. Zij hebben goede adviezen van het JPP gehad en constateren dat hun zoon meer respect toont.

De leerplichtambtenaar die in dit verband telefonisch is geïnterviewd geeft aan dat het project er in dit geval niet helemaal in is geslaagd de hulpverlening naar het gezin op gang te brengen. In de huidige situatie van deze jongere heeft men geen inzicht.

De weigeraars

Omdat degenen die weigeren aan het onderzoek deel te nemen reeds enige tijd uit het gezichtsveld van de mentoren zijn verdwenen (de hulpverlening aan hen is immers ook al enige maanden geleden afgesloten) hebben deze nauwelijks zicht op hun huidige situatie. Vertegenwoordigers van netwerkinstellingen bieden meer inzicht.

Eén van hen, een buurtwerker die de hulpverlening min of meer heeft overgenomen, meldt dat het sinds de interventie van het JPP beter gaat met de jongere. Hij gaat met andere vriendjes om, hangt niet langer doelloos op straat en is niet meer betrokken bij criminaliteit. Ook op school is een vooruitgang te constateren.

De moeder van een meisje dat een interview weigerde vertelt dat de hulpverlening een verandering bij haar dochter te weeg heeft gebracht. Ook de moeder zelf heeft baat gehad bij de verstrekte tips. Moeder en dochter kunnen beter met elkaar praten, al blijven er soms problemen optreden. De andere netwerkinstelling die in dit verband benaderd is (het GRIP dat een persoonlijkheidsonderzoek heeft verricht) heeft geen informatie over haar huidige situatie.

Voor de derde weigeraar is een vertegenwoordiger van zijn toenmalige school gesproken. Toen de jongere voor de tweede keer bleef zitten is hij van school afgegaan en uit het beeld verdwenen.

Van de vierde weigeraar zijn geen netwerkinstellingen bekend.

De mening van personen uit het netwerk over de samenwerking

Ook de netwerkinstellingen zijn gevraagd naar een waardering van de samenwerking met het JPP.

In het algemeen staat men positief ten opzichte van het optreden door het JPP. Dit geldt met name voor de ouders en voor instellingen in de sfeer van de hulpverlening (buurtwerker, GRIP, leerplichtambtenaar) en politie.

Ouders geven bijvoorbeeld aan dat er door het JPP zinvolle gesprekken zijn gevoerd. Problemen zijn bespreekbaar gemaakt en het JPP is erin geslaagd een gesprek op gang te brengen tussen jongeren en hun ouders. Het feit dat door de medewerkers vaak een neutrale positie wordt ingenomen, wordt zeer gewaardeerd. Kleine kritiekpuntjes van ouders zijn dat één iemand aangeeft dat zij graag een gesprek met de hulpverlener apart had willen voeren; een ander geeft aan dat (bij afwezigheid bijvoorbeeld vanwege ziekte) geen vervanging beschikbaar is.

De medewerkers van de politie en van hulpverleningsinstellingen zijn eveneens tevreden over het JPP. Men roemt de goede communicatie met het project en het snelle optreden. Het feit dat het project geen wachtlijst hanteert wordt ook positief gewaardeerd. Er vindt een goede afstemming plaats van de te ondernemen activiteiten. De politie meldt dat bij hen het inzicht in de problemen van jongeren toeneemt. Men is in het algemeen tevreden over de bereikte resultaten in individuele gevallen.

Er worden wel enkele belangrijke knelpuntenesignaleerd:

- Door de reorganisatie van de politie dreigt het project in een isolement terecht te komen, omdat de wijkagent die als aanspreekpunt fungeert, is verdwenen. Een sterkere koppeling aan het buurtwerk wordt in dit verband bepleit.
- De hulpverlening vindt plaats op vrijwillige basis, hetgeen als gevolg heeft dat er geen actie ondernomen kan worden als afspraken niet worden nagekomen (tweemaal genoemd, door de buurtwerker en een school)
- De periode van drie maanden hulpverlening is te kort, er moet worden doorverwezen op het moment dat het vertrouwen is opgebouwd.
- Het project zou zich meer moeten richten op zwaardere gevallen.

Het is opvallend dat de rol van het JPP bij een aantal netwerkinstellingen onduidelijk is gebleven, dit geldt bijvoorbeeld voor scholen.

Twee scholen zeggen nooit contact te hebben gehad met het JPP en ook niet te weten wat het project is. Iemand anders kan zich weinig van het optreden van het project herinneren.

Een andere instelling (een buurthuis) kan zich wel herinneren dat iemand van een project aanwezig was maar heeft verder niet gelet op de inbreng van diegene.

De derde instelling (zelfverdedigingscursus) meldt dat er niet veel contact is geweest met het JPP. Er was veel afstand tussen deze instelling en het JPP. Bovendien is er te weinig achtergrond-informatie verstrekt bij de aanmelding. Bijkomend probleem is dat voor deelname aan de cursus van deze instelling voorwaarde is dat er hulp aanwezig is; JPP kon daarin onvoldoende voorzien vanwege de korte hulpverleningsduur.

4 Conclusies en aanbevelingen

Algemeen

De leeftijd van de cliënten is grotendeels overeenkomstig de van te voren vastgestelde doelgroep (0 t/m 17 jaar). Alle cliënten zijn jonger dan 18 jaar. Ongeveer 10% van de ingestroomde jongeren is zelfs jonger dan 10 jaar. Het cliëntenbestand bestaat absoluut gezien, voor het merendeel uit jongeren met een Nederlandse culturele achtergrond. Meisjes maken bijna de helft uit van alle geregistreerde jongeren.

De aanmeldingen bij het project gebeuren door de politie. Bij 14% van de aanmeldingen vormen problemen met politie/justitie de reden of één van de redenen tot aanmelding. De politie blijkt - overeenkomstig de verwachting - een veel bredere signalerende functie te hebben. Bij de meeste jongeren is sprake van een meervoudige problematiek. Het blijkt dat de inschatting door de politie van de problematiek van de jongere en van het gewenste type hulpverlening, vrij goed overeenkomt met de beoordeling hiervan door de maatschappelijk werker uit het project.

Bij één derde van de cliënten is bij afsluiting van de hulpverlening, de doelstelling, zoals geformuleerd bij aanvang van de hulpverlening, bereikt. Bij 26% is de doelstelling gedeeltelijk bereikt en kan de jongere in elk geval weer zelfstandig functioneren. Bij 28% is er sprake van een doorverwijzing of terugverwijzing, deze blijken in de praktijk vaker voor te komen dan van te voren (door de politie/maatschappelijk werker) was ingeschat.

De resultaten van de hulpverlening door het project zijn, zoals blijkt uit de registratie redelijk positief. In een aanmerkelijk aantal gevallen wordt de doelstelling van de hulpverlening bereikt: jongeren kunnen weer zelfstandig functioneren of er is voor gezorgd dat zij van een andere instantie hulp krijgen. Echter, uit de registratie van de functioneringsniveaus van jongeren wordt niet echt zichtbaar dat jongeren vorderingen maken.

Uit de gehouden interviews met jongeren blijkt dat het project in het algemeen positief gewaardeerd wordt. Jongeren zijn tevreden over de activiteiten die de maatschappelijk werkers hebben ondernomen en geven zelf vaak aan dat hun positie is verbeterd. Ongeveer de helft van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat de medewerker van het JPP hierin een belangrijke rol heeft gespeeld. Anderen wijzen erop dat naast de inbreng van het JPP ook andere factoren van belang zijn.

Ook aan de hand van informatie van sleutelpersonen/netwerkinstellingen zijn verbeteringen in de situatie van jongeren zichtbaar. Ouders van jongeren en anderen uit hun formele netwerk bevestigen in veel gevallen de door de jongeren aangegeven verbeteringen.

Enige vertekening kan ontstaan in de resultaten als gevolg van het feit dat enkele jongeren medewerking aan het onderzoek hebben geweigerd. Uit informatie van sleutelpersonen blijkt dat de situatie van één van hen zich niet goed heeft ontwikkeld.

Bij aanvang heeft het project geen verwachtingen of normen geformuleerd over het percentage jongeren bij wie de doelstelling tenminste gerealiseerd dient te worden en welk percentage men dacht te moeten door- of terugverwijzen. In het projectteam dient besproken te worden of men over deze percentages tevreden is. Het verdient de voorkeur om voor de volgende periode wel duidelijke targets af te spreken.

Registratiesysteem

De gegevens van de jongeren die aan het project hebben deelgenomen zijn niet volledig geregistreerd. Dit heeft tot gevolg dat de in deze rapportage versterkte gegevens niet altijd compleet kunnen zijn. Met name over de hulpverleningsactiviteiten wordt weinig in het registratiesysteem vastgelegd. Hiervoor wordt nog een aparte registratie voor de inhoudelijke werkbegeleiding gehanteerd. Verder blijkt dat er enige tijd overheen gaat voordat alle gegevens worden ingevoerd. Zo konden in deze rapportage de gegevens slechts tot 1 september 1993 worden verwerkt. Dit betekent dat het systeem niet optimaal gebruikt kan worden ten behoeve van de project-monitoring.

De projectcoördinator dient te bezien of het huidige systeem wel aan de wensen van het project tegemoet komt en of het wel werkbaar is in de praktijk. Duidelijk is dat een volledig ingevulde registratie veel tijd kost. Wellicht dient gekozen te worden voor een vereenvoudigd registratiesysteem.

De maatschappelijk werkers moeten opnieuw overtuigd worden van de waarde van het systeem. Dit kan alleen als er regelmatig terugkoppeling plaatsvindt van de geregistreerde gegevens. Bovendien dient er bij de werkers regelmatig op aange drongen te worden gegevens snel te verstrekken aan degene die de invoer verzorgt.

De projectcoördinator moet in de komende periode veel meer dan hij tot nu toe gedaan heeft, gebruik gaan maken van de mogelijkheden van het registratiesysteem. Het verdient aanbeveling om een periodiek overzicht te produceren van de instroom, de hulpverleningsactiviteiten en de uitstroom. Hiermee heeft de coördinator een instrument in handen waarmee hij het project kan managen.

Instroom

Het aantal jongeren die in het kader van het project begeleid wordt blijft enigszins onder het (al eerder bijgestelde) target van 168. Ruim geschat nemen nu ongeveer 150 jongeren per jaar deel aan het project. Er dient op korte termijn bestudeerd te worden welke oorzaak of oorzaken ten grondslag ligt/liggen aan de tegenvallende instroom. Mogelijke oorzaken zijn:

- er is sprake van startproblemen;
- er zijn te weinig jongeren in Eindhoven die in aanmerking komen voor deelname aan het project;
- door het reorganisatieproces bij de politie is er sprake van een tijdelijke terugval in het aantal aanmeldingen;
- door de reorganisatie van de politie zijn minder medewerkers van de politie toegerust om de signalerende en taxerende functie adequaat te vervullen. De basis-politiefunctionaris heeft geen gerichte opleidingen ten behoeve van het Jeugd Preventie Project gevolgd;
- ziekte van projectmedewerkers kan niet worden opgevangen binnen het project;
- ook het bijgestelde target is te hoog gesteld.

Op basis van de uitkomst van deze analyse dient actie ondernomen te worden. Bij de analyse kan gebruik gemaakt worden van de instroomgegevens per maand.

Hulpverleningsaanbod

Uit de in het kader van dit onderzoek gebruikte registratiegegevens wordt onvoldoende duidelijk waaruit het aanbod van de medewerkers bestaat. Meer informatie hierover is vastgelegd in het werkbegeleidingssysteem.

In de volgende rapportage zal in het kader van de procesevaluatie in de gesprekken aandacht besteed worden aan het hulpverleningsaanbod. Bovendien zal dan kennis moeten worden genomen van de geregistreerde activiteiten van de maatschappelijk werkers in het werkbegeleidingssysteem.

Hulpverleningsduur

De gestelde maximale termijn van drie maanden wordt in bijna eenkwart van de contacten overschreden. Dit zou op verschillende problemen kunnen wijzen:

- de problematiek van de jongere is zwaar, maar er wordt niet doorverwezen;
- de instellingen waarnaar doorverwezen wordt, hebben een wachtlijst;
- de geregistreerde periode omvat de nazorg na afloop van de hulpverlening;
- de hulpverlener vindt het moeilijk het opgebouwde contact af te breken;
- een termijn van drie maanden is te kort.

Uitgezocht dient te worden welke redenen ten grondslag liggen aan de langer durende hulpverleningstermijn.

De geïnterviewde jongeren zijn vrijwel unaniem van mening dat de duur van de hulpverlening lang genoeg is. Een hulpverleningsinstelling merkt op de periode van drie maanden te kort te vinden. Voorzover blijkt uit de gegevens van de geïnterviewde jongeren lijkt de periode van drie maanden in de meeste gevallen toereikend.

Netwerk

Op basis van de interviews met sleutelpersonen/netwerkinstellingen van negen jongeren blijkt dat het project goed samenwerkt met instellingen in de sfeer van de hulpverlening, met de politie en ouders.

In de richting van andere instellingen, zoals scholen en buurthuizen verdient het aanbeveling dat het project zich beter profileert.

Netwerkinstellingen stellen de werkwijze van het JPP op prijs. Op onderdelen worden kanttekeningen gemaakt, waarvan de belangrijkste zijn de duur van de hulpverlening en het feit dat deze soms als vrijblijvend wordt beoordeeld.

Duidelijke informatie van de betreffende werkers over het project en haar aanpak is noodzakelijk. Gedacht kan worden aan het organiseren van een voorlichtingsbijeenkomst voor het onderwijs, waar het project zich presenteert en waar onderlinge samenwerking centraal wordt gesteld. Ook folders zouden gemaakt en verspreid kunnen worden. Bij een betere PR van het project zal de ingang naar instellingen beter gewaarborgd zijn.